

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Cum dilecti 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

Habita C. No fil pro patre &c. defendi minimè possit, ex ista tantis beneficium textus nostri etiam convenire studiosis, etiamsi Clerici non sint: siquidem id nullo jure cautum reperitur, neque justa ratio subest, quæ hoc suadeat, *arg. c. 1, §. un. in verbis, cum id non inveniatur, De sup. negl. Pralat. in 6.* & juris regula est: Quæ à jure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda, *c. 18, De R. l. lib. 6.* At textus nostri beneficium exorbitat à jure communi, quod extat. *in l. 1, C. Qui bon ced. p. ff. ergo &c.*

7 Ceterum contra hunc textum nostrum §. un. obijciatur vulgatum illud axioma: Qui non habet in ære, luat in corpore, *per text. in l. fin. D. De in jus voc. in l. Si quis 7. §. 1, D. De jurisd. in l. 4, C. De servis fugit. & in c. 5, §. fin. sup. De dolo, & contum.* Verum nihil movet, cum locum non habeat in obligationibus, quæ ex contractu nascuntur, de quibus in præfenti agimus, sed quæ ex delicto descendunt, sive delictum sit publicum sive privatum, in quo pecuniaria pœna, si qua de jure infligenda venit, in corporalem propter inopiam rei commutatur, *l. 2, §. fin. D. De pœn. & jurib. jam allegat.* Et ratio est, ne delicta impunita maneant, *vulg. l. Ita vulneratus §. 1, D. Ad l. Aquil. c. Vi fama inf. D. Sent. excom.*

8 Unde neque in delictis cessio bonorum locum habet, sicut latè persequitur Covarr. *d. c. 1, num. 3 & Perr. Costal. ad d. l. 7.* Hoc tamen adhibito temperamento, ut in delicto privato pœnæ pecuniariæ commutatio non fiat, nisi volente actore, *d. l. fin. in verbis, ex querelâ;* quia actoris tantum interest, qui fortasse mavult expectare, donec reus sit solvendo, ac proinde actori minimè jus

suum est auferendum, *l. 11. D. De R. l.* Ubi verò ex delicto ad publicam vindictam agitur, rectè sit conversio pœnæ pecuniariæ in corporalem, etiam invito accusatore; cum in eorum tantum filii causa vertatur, cui pœna pecuniaria alioqui applicanda erat.

Illud singulariter observatur in multis, hoc est, in pecuniariis coercitionibus, quæ non ex lege, sed judicis arbitrio pro aliquo delicto imponuntur, *l. Si qua pœna 244, D. De verb. sign.* quod videlicet hæc ob pauperiorem in corporalem non mutantur, sed remitti debeant, & ubi remissæ sunt, non amplius exigi possint, licet reus solvendo postea efficiatur, *l. 6, §. fin. D. De off. præsid. & l. fin. §. fin. C. De mod. multar. qua à jud. inflig.* Similiter ubi pecuniaria pœna semel in corporalem permutata est, ipso quoque jure liberatur reus, nec amplius convenitur, etiamsi postea ditior fiat; cum corporalis pœna loco pecuniariæ succedat, *per text. in l. Sed si 17, §. 6, D. De in jur.*

Postremò ex textu nostro annotandum est, quòd Clericus debitor, qui solvendo non est, prout jam explicavimus, idoneam cautionem præstare teneatur de solvendo, ubi ad pinguiorem fortunam devenit. Idonea verò cautio ea dicitur, quæ sit cum fidejussoribus vel pignoriibus, *l. Si mandatu 59, §. fin. D. Mandati.* Quod tamen ita accipiendum est, si debitor Clericus hæc idoneam cautionem præstare possit; alioqui sufficiet præstare juratoriam cautionem, sicut rectè hic §. un. *Glos. tenet in V. idonea, per textum in c. 7, inf. De donat. inter vir & uxor.* Idem in cedente bonis suis recipiendum est, *ex sententia Gl. & aliorum ad hoc c. nostrum.*

IN TIT. XXIV. DE DONATIONIBVS.

In Cap. Cum dilecti 6.

SUMMARI A.

1. Facti species.
2. Donatio cum suis pactonibus transit ad heredes.
3. Donatio Ecclesie facta, cum pacto solvenda certa pensionis, an revocari possit si pacto non fietur?
4. Quid si vinea donata sit Hospitali, eâ lege ne alienentur.
5. Donationes cur plenissimam recipiant interpretationem.
6. In re scriptis ad beneficia strictior faciendâ est interpretatio.

7. Cur in contractibus plena, in testamentis plenior, in beneficiis plenissima interpretatio sit adhibenda.

Duo ex hoc Cap. noranda occurrunt: unum, quòd rei donatæ Ecclesie, vel alteri pio loco, adici possit à donatore pensio sive aliud onus ex solvendum. Alterum est, quòd donationes plenissimam interpretationem recipiant.

Facti speciem hanc statuasimus Titius cuidam Ecclesie fundum suum Tusulanum donavit, deinde paulò post in eodem instrumento fundum

Scm.

Sempronianum; hac tamen lege, ut Ecclesia singulis annis sibi solveret decem pensionis nomine: quæ si minimè solverentur, penes eundem Titium esset, fundum redigere in forestam, hoc est, in silvam venationi aptam. Accidit verò, quòd defuncto Titio successerit Alanus ejus filius; qui cum pensio sibi non præstaretur, utrumque fundum in forestam convertere voluit. De quo consulens S. Pont. mandat hoc textu nostro duobus Abbatibus, delegatis in hac causa iudicibus, ut pro Ecclesia sententiam ferant, remotâ appellatione: siquidem clausula solvendæ pensionis adjecta, non ad utrumque fundum, sed ad posteriorem tantum, id est, Sempronianum referenda est; quia in contractibus, ut subdit Pontifex, plena, in testamentis plenior, in beneficiis quoque plenissima est interpretatio adhibenda.

Ubi in primis sciendum est, quòd, etsi Titius sibi solvendam pensionem pactus fuerit, suppresso nomine heredis, non minus tamen ea ad Alanum heredem suum pertineat. † Cum enim donatio contractus sit instar aliorum contractuum, cum suis conditionibus in heredes transit, l. 2, § 1, C. De cond. ob. caus. dat. juncto § 2, Inst. De perpet. & tempor. act. § 1, Si hominem 7, § 1, D. Depositi; quia in dubio nobis & heredibus nostris censetur pacisci, l. Si pactum 9, D. De probat. & presump. § 1, Si necessarius 8 § 4, D. De pig. act.

Cæterum quod ad primum singulare hujus textus nostri attinet, ideo subsistit conventio pensionis solvendæ rei donatæ adjecta, quòd quilibet in contrahendo potest legem, quam velit, rei suæ dicere, l. In traditionibus 48, D. De pactis, l. Legem 10, C. eod. § 1, 3, C. De contrah. empt. & vend. etiam si res in Ecclesiam transeat, text. h. §. un. & in e. 4, inf. De cond. appof. Verum in huiusmodi pactio- nibus discrimen aliquod constitnendum est inter pactum simpliciter conceptum, videlicet, ut Ecclesia pensionem, vel aliud onus solvat; & pactum illud, quod præterea habet adjectam clausulam commissi hanc, vel similem, Et si pacto satisfactum non erit, res donata ad donatorem vel alium revertatur: ut priori specie, si pactum non servetur, nihilominus res donata repeti non possit, sed agatur ad impletionem modi sive oneris adjecti, d. e. 4, & facit l. Maria 44, D. De manumiss. testam. Alterâ verò specie, si pacto non steretur, res donata Ecclesie vel alteri pio loco auferatur, & donatori, vel quem donator nominaverit, applicetur, d. e. 4, § 1, 2, C. De condit. ob. caus. dat. Idem in legatis, quæ piis locis relicta sunt, omninò retinendum

est, per d. jura. Quin hæc eadem rectè transfe- runtur ad Collegia Theologorum, Jurisconsulto- rum, sive alterius Facultatis, ubi scilicet his ali- quid donatum vel legatum est, ut inde adoles- centes vel Professores sustententur. Nam tamen- si hic modus adjectus non servetur, non tamen idcirco donatum vel legatum revocari poterit, sed agatur ad impletionem modi; nisi, ut in altera specie dictum est, adjecta sit clausula commissi, arg. dictorum jurium. Ratio diversitatis hæc est, quòd in priori specie donatio sive legatum non principaliter relictum sit propter onus adjectum, sed pietatis causa in Deum, vel in Remp. ac proinde etiam cessante præstatione oneris adjecti, nihilominus durat affectio donatoris pia; unde merito non ad revocationem, sed ad impletionem agitur. At in posteriori specie, ubi clausula com- missi apposta est, aperte constat de mente dona- toris sive testatoris, quòd velit avocatum dona- tionem, si oneri adjecto non satisfiat; ideoque il- li parendum est, ut scilicet hoc casu res donata vel legata revocetur, text. h. §. un. & in d. c. 4, jun- cta l. Semper 34, D. De R. l. l. Non aliter 69, D. De le- gat. 3.

Hinc facilis responsio est ad quæstionem pro- positam ab Imola hic num. 12. in vinea donata Hospitali, ea lege, ne possit alienari, sed perpetuè conservetur in ulum pauperum, an, si Hospitalæ eamdem vineam postea alienaverit, competat donatori actio ad repetendam vineam? Et non competere liquet, nisi adjecta sit clausula com- missi, secundum ea, quæ jam dicta sunt. Quare & hic observandum est, quòd, etsi Justinianus in l. fin. C. De revocat. donat. inter ingratitudinis cau- sas & hanc referat, quando quis conditioni aut modo adjecto donationi non satisfiat, hoc per- trahendum non sit ad donationem factam Eccle- siæ, aut alteri pio loco, sine respectu Reipubl. fa- ctam, per ea, quæ sup. diximus.

Quòd verò ad alterum singulare text. nostri, § quo dicitur, beneficia sive donationes recipere plenissimam interpretationem; id accidit ex præ- sumpta mente ipsius donatoris, qui sicut nullo cogente jure, sed mera liberalitate ductus exer- cuit donationem, l. Donari 29, in pr. D. De donat. ita quoque in dubio censetur sustulisse omnem interpretationem, quæ restringi sive onerari pos- sit donatio. Quòd sit, ut clausula pensionis sol- vendæ in fine instrumenti apposta non ad prio- rem, sed ad posteriorem donationem, cui adnexa est, referatur, hoc text. nost. §. un.

B b

Sed

Sed his obiicitur textus in l. 1, C. De lib. prater. vel ex hered. & in c. Secundo 41, § un sup. De appellat. quibus locis clausula in fine posita ad omnes præcedentes articulos pertinet. Verum nihil obstat, cum nõ de donationibus, de quibus nostra disputatio est, agant, sed de aliis clausulis ultimæ voluntatis, & rescriptorum Principum, de quibus vide latius Bart. ad l. Talis scriptura 30, D. De leg. & fideicom. lib. 1, & Felin. ad c. Causam 18, sup. De rescript. Itaque, ut in proposito argumento persistamus, donationis plenissima interpretatio est, maxime verò in beneficiis Principum, l. 3, D. De const. Princ. & c. Olim 16, inf. De verb. sign. quatenus scilicet jus concedentis concernunt, non si alterius præjudicium: nam hoc casu beneficium Principis strictissime accipitur, cum semper intelligatur in beneficiis Principum, ne alteri noceant. text. singularis in l. 4, C. De emanc. liber in l. 2. §. 10, & §. 6, D. Ne quid in loco publ. & in c. Super eo 15, sup. De off. & potest. jud. deleg. & in c. Licet 12, sup. De off. jud. ord. Quod & notandum est in privilegiis, quæ ita accipienda sunt, ut alteri non præjudicent, c. 3, inf. De decimis & c. Recepimus 8, inf. De privil. licet, ut antè dictum est, quoad jus concedentis plenissimam interpretationem recipiant,

per text. in d. l. 3, & in c. Quia circa 22, & ibi Panorm. num. 3, inf. De privil.

Illud verò singulariter receptum est in concessionibus & rescriptis ad beneficia Ecclesiastica obtinenda, quoddam strictior in his fiat interpretatio, cum sint ambitiosa, per text. in c. 4, in pr. De præbend. & dignit. lib. 6, Ut hinc non valeat interpretatio beneficii Ecclesiastici ab eo facta, quia aliud beneficium, licet modicum, possidet, nisi motu proprio beneficium à Sede Apostolicâ sit collatum, c. Si motu 32, in pr. eod. tit. De præbend. in 6.

Porrò quod in fine textus nostri subiicitur, quoddam in contractibus plena, in testamentis plenior, in beneficiis quoque plenissima interpretatio sit adhibenda; hujus rationem hanc reddunt Dd. quoddam cum contractus soleant esse ultrò citroque obligatorii, l. Labeo 19, D. De V. S. idcirco conservandæ æqualitatis gratiâ nec nimis strictam, nec nimis largam, sed plenam tantummodò interpretationem admittant; in ultimis verò voluntariis, quia favorabiliores sunt, c. fin. sup. De sent. & re jud. & l. Si pars 10, in pr. D. De inoff. testam. Junge l. In testamentis 12, & quæ ibi latissime tradit. Hieron. Cagnol. De R. l. plenioris interpretationem recipiant. De beneficiis jam antè dictam est.

In Cap. ultimum.

SUMMARI A.

1. Donatio semel perfecta regulariter revocari nequit.
2. Exceptis quatuor casibus & causis ingratitudinis.
3. Donatarius an & quatenus ad antidota teneatur.
4. I. causa, Si donatarius donatori impius manus injecerit.
5. Quid si impios pedes intulerit?
6. In poenalibus non fit extensio.
7. Non refert, per se an alium quis manus injecerit.
8. Quid si, cum in Titium manum duceret, in donatorem casu impegerit?
9. II. Si donatorem atrocibus injuriis affecerit.
10. An sufficiat una & atrox injuria?
11. III. Si donatori grave damnum intulerit.
12. Quid si tentaverit tantum inferre?
13. In delictis an solus conatus puniendus.
14. IV. Si vita donatoris fuerit insidiatus.
15. V. Si legem donationi appositam non impleverit.
16. Dictio, tantummodò, similes casus non excludit.
17. VI. Si donatori egeni negaverit alimenta.
18. An collator beneficii Ecclesiastici possit collationem

revocare ob ingratitudinem

19. An donatio remunerationis causâ sit revocabilis ob ingratitudinem donatarii?
20. An conveniri possit, ne revocetur donatio?
21. VII. Si donatori liberi supernascentur.

TEXTUS hujus Cap. ingratitudinis causas enumerat, ob quas donatio alteri facta jure possit revocari, & convenit cum l. fin. C. De revoc. donat. Quatuor autem ingratitudinis causæ hoc textu recensentur; verum Justinianus in d. l. fin. quorundam adiecit. Extra ingratitudinis causas, sunt Doctores, qui duos alios modos adferunt revocandæ donationis, ita ut donatio ex septem causis possit revocari, quos sigillatim & ex ordine proponemus & excutiemus.

Illud initio præmittentes, quoddam donatio semel à perfecta regulariter revocari nequeat, ne quidem rescripto Principis, l. Si donationem 5, C. De revoc. donat. Dicitur verò perfecta donatio, cum donator voluntate suam scripto vel sine scripto declaravit, etiam nullâ traditione vel stipulatio-